

Rozwój i migracje

Wiele osób zakłada, że ludzie migrują ponieważ są biedni oraz że rozwój może ograniczyć migrację. W tym module uczniowie zastanowią się nad tym, co to jest rozwój oraz jak rozwój i migracja wzajemnie się kształtują. Pracując z serią przykładów z całego świata, uczniowie rozważą powiązania pomiędzy migracją i rozwojem społecznym, a także jak procesy rozwojowe, takie jak zmiany w infrastrukturze, systemach edukacji, swobodach politycznych, technologii i normach społeczno-kulturowych, są powiązane z imigracją i emigracją. Moduł pokazuje, że migracje są zjawiskiem społecznym, które wpływają na wszystkie społeczeństwa i ludzi, niezależnie od ich poziomu rozwoju i dochodów.

Cele dydaktyczne i oczekiwane wyniki

OGÓLNY CEL NAUCZANIA:

Zrozumienie w jaki sposób migracja i rozwój wzajemnie się kształtują

SZCZEGÓŁOWE CELE DYDAKTYCZNE

Ocena powszechnych założeń dotyczących migracji i rozwoju
Zrozumienie rozwoju jako procesu zmian społecznych
Zrozumienie, dlaczego rozwój często prowadzi do wzmożonej, a nie ograniczonej migracji

Struktura i plan czasowy zajęć

Przygotowanie przed zajęciami nie jest wymagane

Ćwiczenia w klasie

- Ćwiczenie 1: Quiz: Fakty dotyczące migracji i rozwoju (10 min)
- Ćwiczenie 2: Studium przypadku: Badanie powiązań między migracją a rozwojem (20 min)
- Ćwiczenie 3: Analiza: Zrozumienie jak działa rozwój (15 min)

Zadanie domowe: Zaprojektuj plakat kampanii (60 min)

Przegląd dokumentów

Informacje ogólne dla nauczycieli	2
Ćwiczenia: Zadania, wyjaśnienia i odpowiedzi.....	4
Materiały i karty pracy dla uczniów.....	10
Inne zasoby	23

➤ Informacje ogólne dla nauczycieli

Ten krótki wstęp:

1. Omawia różne podejścia do koncepcji rozwoju.
2. Opisuje, jak rozwój wpływa na migrację
3. Opisuje, jak migracja wpływa na rozwój
4. Opisuje badania na poziomie jednostki, społeczności i kraju.

Często zakłada się, że migracja jest odpowiedzią na globalne nierówności i ubóstwo. Opierając się na tym założeniu, politycy w Europie i innych krajach regularnie przedstawiają **rozwój jako rozwiązanie mające na celu ograniczenie migracji. Ale czy tak jest naprawdę?** Aby zrozumieć związek między migracją a rozwojem, musimy najpierw przybliżyć znaczenie procesu migracji i koncepcji rozwoju.

Migracja to proces społeczny. Dla wielu jest to sposób na osiągnięcie lepszego standardu życia, edukacji i opieki zdrowotnej dla siebie i swoich rodzin lub zapewnienie sobie ochrony przed przemocą i represjami. Dla wielu jest to również sposób na odkrywanie świata, wykorzystywanie własnego potencjału i samorealizację poprzez ucieczkę od oczekiwań społecznych i norm kulturowych dotychczasowego środowiska. W związku z tym **migracja jest nieodłącznie związana z procesami rozwoju osobistego i społecznego.**

Rozwój jest często rozumiany jako rozwój gospodarczy, mierzony wskaźnikami takimi jak produkt krajowy brutto (PKB) na mieszkańca, lub jako rozwój ludzki, mierzony wskaźnikiem rozwoju społecznego (HDI), który obejmuje zdrowie, edukację i wskaźniki ekonomiczne. Rozwój to jednak coś więcej niż zestaw wskaźników. **Rozwój jest procesem zmian społecznych,** który obejmuje szeroki zakres zmian politycznych, demograficznych, technologicznych, kulturowych i gospodarczych, które często wzajemnie na siebie oddziałują (Castles 2009). Na przykład: industrializacja w Anglii w XIX wieku była silnie związana z migracją ze wsi do miast, ponieważ rolnicy porzucali niepewne życie na wsi, aby uzyskać pozornie bezpieczniejszą pracę opartą na regularnym wynagrodzeniu. Proces ten powtórzył się w innych krajach, takich jak np. Włochy w połowie XX wieku (Cinotto 2011; Polanyi 2001 [1944]). Te historyczne przykłady rodzą również ważne pytania na temat tego, jak automatyzacja i rozwój sztucznej inteligencji w przyszłości mogą zmienić produkcję, sposób pracy i migrację.

Rozwój odbywa się również na poziomie indywidualnym. Został on zdefiniowany jako „proces poszerzania rzeczywistych swobód, jakimi cieszą się ludzie” (Sen 1999: 3) lub jako proces, który prowadzi do poprawy sytuacji materialnej, społecznej i subiektywnego dobrostanu (Pouw 2020). Tak zdefiniowany rozwój osobisty można osiągnąć poprzez lepszy dostęp do edukacji i opieki zdrowotnej, bezpieczeństwo i równość płci, wyższe dochody, więcej wolności i praw politycznych lub ochronę zasobów naturalnych. Kiedy definiujemy rozwój w tych kategoriach, zdajemy sobie sprawę, że **rozwój nie ogranicza się do tak zwanych „krajów rozwijających się”;** również tak zwane **kraje „rozwinęte” nadal się rozwijają,** ponieważ zmiany społeczne i indywidualne zachodzą w sposób ciągły.

Oznacza to, że zarówno **procesy rozwoju społecznego, jak i indywidualnego wpływają na migrację.** Rozwój indywidualny, taki jak nowe umiejętności, wiedza lub sieci społeczne, wpłynie na osobiste pragnienia migracji i zdolność ludzi do ich realizacji. Rozwój społeczny w zakresie poprawy infrastruktury, swobód politycznych lub edukacji wpływa na społeczeństwo i na to, czy obywatele mogą znaleźć możliwości rozwoju i rozkwitu w miejscu aktualnego zamieszkania.

Ale czy rozwój rzeczywiście prowadzi do ograniczenia migracji? Wbrew powszechnym założeniom, wiele badań pokazuje, że w kontekście ubogich społeczeństw, **rozwój prowadzi do zwiększania migracji,** zarówno migracji wewnętrznej w postaci urbanizacji, jak i migracji międzynarodowej (Clemens 2014; de Haas 2010b; Skeldon 1997). Wynika to z faktu, że **rozwój zwiększa aspiracje i możliwości ludzi do migracji** (patrz także opcjonalny wykres; Ćwiczenie 3). Wyjaśnia to również, dlaczego **na świecie nie migrują najbiedniejsi:** najczęściej migrują mieszkańcy krajów o średnim i wysokim dochodzie, a w każdym kraju to przedstawiciele klasy średniej, a nie najuboższej, migrują najczęściej.

Dopiero na stosunkowo wysokim poziomie rozwoju społecznego - porównywalnym z Tajlandią, Ekwadorem czy Jordanią - zależność między rozwojem i migracją zaczyna się odwracać. Należy zauważyć, że bez względu na poziom rozwoju, emigracja nigdy w pełni nie ustanie, a jedynie będzie następować z niższym natężeniem.

Gdy w krajach dochodzi do znacznego rozwoju, imigracja wzrasta, ponieważ stają się one atrakcyjne dla ludzi, którzy mają możliwości i aspiracje, aby rozwijać się i prosperować na poziomie wyższym, niż oferuje im kraj obecnego pobytu. Chociaż imigracja nie jest głównym tematem tego modułu, ważne, aby analizować różne wzorce migracji obserwowane w danym miejscu (migracja wewnętrzna, emigracja, imigracja, migracja powrotna).

Zależność ta - zgodnie z którą emigracja wzrasta wraz z rozwojem kraju, a jej natężenie spada wtedy, kiedy kraj ten osiąga wysoki poziom rozwoju, podczas gdy imigracja wzrasta w sposób ciągły wraz z rozwojem kraju - została nazwana „transformacją mobilności” (Zelinsky 1971) (patrz także opcjonalny wykres: Ćwiczenie 1). Co ważne, ta transformacja mobilności **nie jest deterministyczna**, tj. niekoniecznie jest taka sama dla każdego kraju lub społeczności. Ogólny trend sugeruje jednak, że wspieranie rozwoju jako sposobu na „powstrzymanie emigracji” jest skuteczne dopiero po bardzo długim czasie, dopiero gdy wysoki poziom rozwoju pozwala wielu ludziom realizować ich aspiracje na miejscu, bez konieczności przeprowadzki. Świadomość, że zarówno emigracja, jak i imigracja są nieodłączną częścią zmian społecznych pomaga również wyjaśnić, dlaczego historii ludzkości zawsze towarzyszyły migracje i dlaczego, bez względu na to, jak bardzo rządy mogą próbować kontrolować migracje, **będą one trwały tak długo, jak długo zachodzić będą zmiany społeczne**.

Co więcej, związek między migracją a rozwojem nie jest jednokierunkowy: mimo że rozwój wpływa na migrację, **migracja może również wpływać na rozwój** (de Haas 2010a; Portes 2009). Podmioty wspierające rozwój i grupy diaspory podkreślają **pozytywny wpływ** migracji na rozwój, ponieważ migranci przesyłają **środki finansowe** i inwestują w społeczności z których pochodzą. W krajach takich jak Filipiny, Uzbekistan, Albania czy Senegal przekazy pieniężne stanowią około 10% PKB (Bank Światowy 2022). Migranci przekazują również wiedzę w zakresie przedsiębiorczości i rozwoju technologii – określane jako „**brain gain**” (z ang. „**zdobywanie mózgów**”) – i mogą przenosić idee wolności politycznej i równości do krajów pochodzenia, znane jako **transfery społeczne lub polityczne**.

Oprócz przytoczonych powyżej pozytywnych narracji, **pesymistyczne głosy** ubolewają nad zjawiskiem „**drenażu mózgów**”, w którym najlepiej wykształceni członkowie społeczeństwa – np. lekarze czy specjaliści IT – wykazują tendencję do migracji za granicę, pozbawiając swój kraj umiejętności i wiedzy specjalistycznej, które mogłyby sprzyjać jego rozwojowi (Docquier i Rapoport 2012). Choć wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia rosną aspiracje migracyjne ludzi i zasoby, które mogą oni wykorzystać do migracji, to osoby z wyższym wykształceniem migrują nie tylko z powodu lepszych zarobków i standardów życia w innych miejscach, lecz również dlatego, że prawdopodobieństwo pracy w ich zawodzie blisko domu jest często niewielkie. Osoby z wyższym wykształceniem są również świadome tego, że poprawa ogólnego standardu życia w kraju ich pochodzenia będzie wymagała znaczących zmian w zakresie infrastruktury, stabilności politycznej, ochrony socjalnej lub działań antykorupcyjnych. W związku z tym mało realne jest założenie, że migracja sama w sobie może doprowadzić do reform strukturalnych na dużą skalę lub do zmian społecznych (de Haas i Vezzoli 2013). Innymi słowy, **choć rozwój kraju ma istotny wpływ na migrację, wpływ migracji na rozwój kraju jest znacznie mniejszy** (Portes 2010; de Haas 2010a).

W tym module uczniowie badają złożone sposoby, w jakie migracje i rozwój są ze sobą powiązane jako procesy społeczne. To pozwoli im na ocenę i spojrzenie z **perspektywy szeroko rozpowszechnionych publicznych i politycznych narracji** na temat tego, w jaki sposób polityka rozwoju kraju może kształtować migrację.

↘ Ćwiczenia: Zadania, wyjaśnienia i odpowiedzi

Ćwiczenia w klasie | **Zadanie 1**

Quiz: Fakty dotyczące migracji i rozwoju

CELE DYDAKTYCZNE

- Uczniowie obalają popularne założenia dotyczące związku między migracją i rozwojem.

MATERIAŁY

- Cztery ilustracje (arkusz roboczy ucznia) - wydrukowane lub wyświetlone na ekranie.
- Wykres zależności między wskaźnikiem rozwoju społecznego (HDI) i poziomem migracji (patrz: rozwiązania) - wydrukowany lub wyświetlony na ekranie.
- Opcjonalnie: Schematyczny wykres związku między rozwojem, migracją i emigracją.

CZAS TRWANIA: 10 MIN

WYJAŚNIENIE ĆWICZENIA I SUGESTIE DYDAKTYCZNE

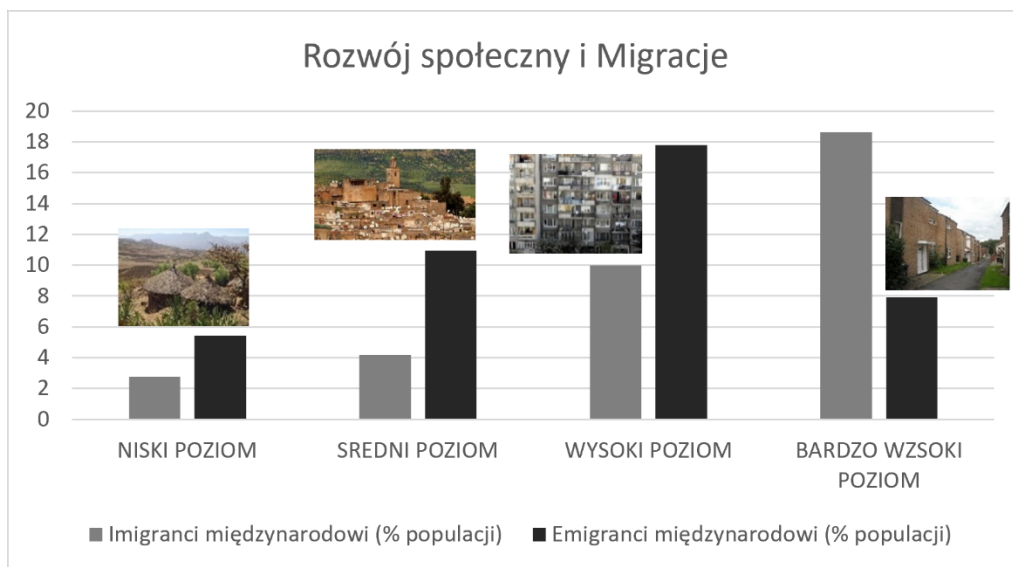
- Pokaż uczniom cztery obrazki, nie podając żadnych dodatkowych informacji.
- Poproś ich, aby odgadli, które zdjęcie przedstawia jedną z następujących czterech lokalizacji: Manchester (Wielka Brytania); Fez (Maroko); wioska w Etiopii; Sofia (Bułgaria).
- Poproś uczniów, aby odgadli, z którego miejsca ludzie emigrują najczęściej. Uczniowie mają uszeregować zdjęcia od największej do najmniejszej skali poziomu emigracji i wyjaśnić, dlaczego wybrali taką kolejność.
- Przekaż uczniom rozwiązanie zadania, wyjaśniając, że większość migrantów pochodzi z krajów o średnich i wysokich dochodach.
- Pokaż wykres(y) na następnej stronie i wyjaśnij związki między imigracją, emigracją i rozwojem społecznym (patrz także: Opis).
  - Obalenie dwóch popularnych założeń dotyczących związku między migracją a rozwojem poprzez wyjaśnienie, że: (1) to nie najbiedniejsi emigrują (2) rozwój często ma tendencję do zwiększania, a nie zmniejszania poziomu emigracji z danego miejsca/kraju - przynajmniej na początku. Dzieje się tak dlatego, że rozwój zwykle zwiększa świadomość, umiejętności i środki finansowe, dzięki którym mieszkańcy mogą emigrować, jeśli zechcą.
  - Imigracja do danego miejsca/kraju wzrasta wraz z jego rozwojem. Dzieje się tak, ponieważ rozwój sprawia, że kraje stają się bardziej atrakcyjne dla migrantów pod względem możliwości edukacyjnych i zawodowych, bezpieczeństwa społecznego i politycznego oraz opieki zdrowotnej, a także wielu innych czynników.
- Powiedz uczniom, że będą badać dynamikę każdego przypadku w ćwiczeniu 2

ROZWIĄZANIA I SUGEROWANE ODPOWIEDZI

- Ranking krajów od najwyższych do najniższych wskaźników emigracji (emigranci jako % populacji kraju/miejsca). Tabela pokazuje również HDI każdego kraju i wskaźniki imigracji (imigranci jako % populacji kraju/miejsca):

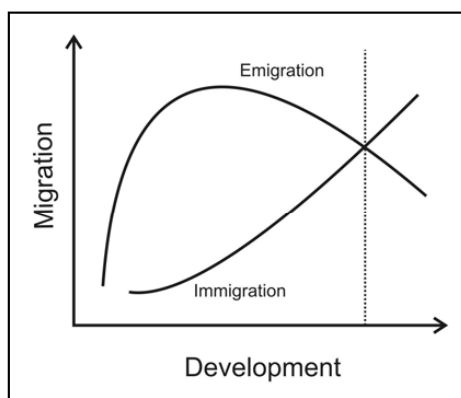
	Wskaźnik rozwoju społecznego (od 0-1)	Emigranci jako % populacji	Imigranci jako % populacji
1. Bułgaria	0.8	24.22	2.65
2. Maroko	0.68	8.84	0.28
3. Wielka Brytania	0.93	6.97	13.79
3. Etiopia	0.5	0.82	0.94

Wykres obrazujący rozwój społeczny, imigrację i emigrację

Uwagi: Wykres został zaktualizowany na podstawie wykresu przedstawionego u de Haas (2010b). Został on sporządzony z wykorzystaniem danych dotyczących migracji i rozwoju społecznego przygotowanych przez Wydział Spraw Gospodarczych i Społecznych ONZ (UN DESA) i Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) dla wszystkich krajów na świecie w latach 1990-2020. Zakres danych: HDI <0,550 dla niskiego rozwoju społecznego, 0,550-0,699 dla średniego rozwoju społecznego, 0,700-0,799 dla wysokiego rozwoju społecznego i HDI >0,800 dla bardzo wysokiego rozwoju społecznego.

- Opcjonalnie: Nauczyciel może pokazać uczniom poniższy wykres, obrazujący powyższą zależność w uproszczony sposób:

Źródło: De Haas 2010a: 19

Studium przypadku: Badanie powiązań między migracją a rozwojem

CELE DYDAKTYCZNE

- Uczniowie badają, w jaki sposób migracja i rozwój wzajemnie się kształtują na podstawie konkretnych przykładów.
- Uczniowie identyfikują kluczowe mechanizmy łączące rozwój i migrację

MATERIAŁY

- Wydrukowane arkusze informacyjne, arkusz pytań i odpowiedzi dla każdego przykładu (patrz: Materiały dla uczniów).
- Wydrukowane arkusze odpowiedzi dla każdego przykładu (patrz: Materiały dla uczniów).

CZAS TRWANIA: 20 MIN

WYJAŚNIENIE ĆWICZENIA I SUGESTIE DYDAKTYCZNE

- Podziel klasę na cztery lub osiem grup.
- Każda grupa bada przypadek konkretnego regionu/miasta i dynamikę jego rozwoju (w przypadku ośmiu grup, dwie grupy pracują nad tym samym studium przypadku).
- Uczniowie mają 15 minut na zapoznanie się z arkuszem informacyjnym swojego studium przypadku i udzielenie odpowiedzi na pytania w materiałach dla uczniów.
- Rozdaj arkusze odpowiedzi, aby uczniowie mogli sprawdzić swoje odpowiedzi (5 min).
- Omów arkusze odpowiedzi, jeśli chcesz żeby uczniowie wykonali ćwiczenie 3 wyłącznie na podstawie własnych opracowań.

ROZWIĄZANIA I SUGEROWANE ODPOWIEDZI

- Zobacz arkusze odpowiedzi w sekcji: Materiały dla uczniów.
- Wnioski zostaną omówione w następnym ćwiczeniu.

Analiza: Zrozumienie na czym polega rozwój

CELE DYDAKTYCZNE

- Uczniowie mają zrozumieć, że rozwój to znacznie więcej niż wyłącznie czynniki ekonomiczne.
- Uczniowie mają zrozumieć, że rozwój wpływa zarówno na chęci, jak i możliwości migracji.

MATERIAŁY

- Arkusze pytań i odpowiedzi z Ćwiczenia 2.
- Opcjonalnie: Przedstawienie uczniom wykresu aspiracji względem możliwości migracji.

CZAS TRWANIA: 15 MIN

WYJAŚNIENIE ĆWICZENIA I SUGESTIE DYDAKTYCZNE

- Poproś każdą grupę o krótkie przedstawienie swojego przykładu z ćwiczenia 2 i zidentyfikowanych aspektów rozwoju społecznego, które wpływają na chęć i zdolność ludzi do migracji. Najlepiej, aby każdy aspekt został przedstawiony przez innego członka grupy, a pozostali uczniowie podsumowali studium przypadku jako wprowadzenie.
- Nauczyciel podsumowuje zajęcia, przedstawiając uczniom rozwój i jego skutki w postaci migracji (w szerokim kontekście).

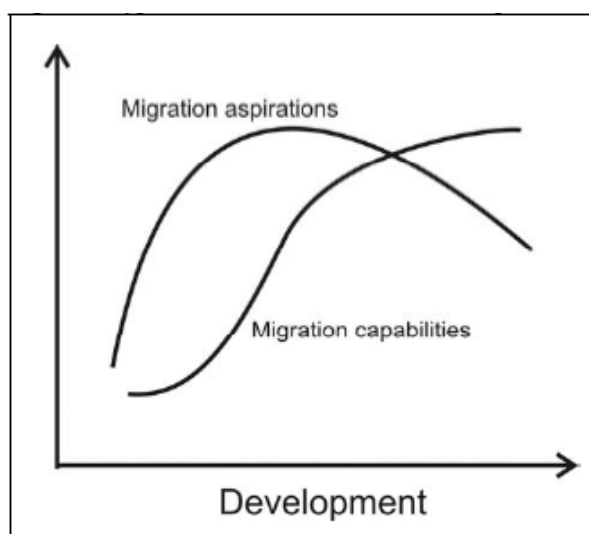
ROZWIĄZANIA I SUGEROWANE ODPOWIEDZI

- Sugerowane odpowiedzi:

Aspekty rozwoju, które wpływają na chęć ludzi do migracji	Aspekty rozwoju, które wpływają na zdolność ludzi do migracji
<p>Edukacja → Pragnienie życia w mieście (lub gdzie indziej), z lepszym dostępem do opieki zdrowotnej, szkolnictwa wyższego i jakości mieszkań dla nich i ich rodzin.</p> <p>Specjalizacja rynku pracy, uprzemysłowienie, inwestycje międzynarodowe →</p> <p>Pragnienie zyskania możliwości zawodowych odpowiadającym ich umiejętnościom.</p> <p>Internet/media społecznościowe, turystyka, integracja polityczna → Chęć uniezależnienia się od tradycyjnych norm społecznych lub oczekiwań rodziny, chęć życia w wolnym, mniej skorumpowanym i równym dla wszystkich społeczeństwie.</p> <p>Rozwój technologiczny, sztuczna inteligencja → Reorientacja priorytetów życiowych z dala od pracy i dążenie do wyższej jakości życia, możliwej poza miastem i bliżej natury.</p>	<p>Edukacja → Posiadanie większych umiejętności i wiedzy umożliwiające uzyskanie informacji na temat potencjalnych miejsc docelowych i wykorzystania istniejących możliwości.</p> <p>Wyższe wynagrodzenia, inwestycje międzynarodowe, przekazy pieniężne → Posiadanie większej ilości pieniędzy w celu inwestycji w migrację.</p> <p>Internet/media społecznościowe/turystyka/infrastruktura/poprzednia migracja → Posiadanie lepszych sieci kontaktów z ludźmi w miejscu docelowym, na trasie migracji lub w celu znalezienia pracy z dobrym dojazdem albo zdalnej.</p> <p>Integracja polityczna → Większe/mniejsze możliwości migracji, np. w ramach UE, do krajów partnerskich lub bez obowiązku wizowego.</p>

- Po omówieniu tych powyższych aspektów podziel się z uczniami pełną definicją rozwoju:
  - rozwój ma wiele wymiarów i powinien być postrzegany jako układanka składająca się z wielu elementów.
  - w rozwoju nie chodzi tylko o wzrost dochodów i innych wskaźników ekonomicznych, ale także o dostęp do lepszej opieki zdrowotnej i edukacji, wolności osobistych i politycznych, funkcjonującej infrastruktury i usług, itp.
- Wyjaśnij uczniom wpływ i różnorodne skutki rozwoju na aspiracje i zdolności do migracji ludzi:
  - Aby zrozumieć wpływ i skutki rozwoju na poziomie jednostki i społeczności jakie przynosi migracja, należy przyrzeć się zarówno temu, jak rozwój kształtuje pragnienia życiowe ludzi (aspiracje), jak i zasobom potrzebnym do migracji (możliwości).
  - Badania pokazują, że rozwój zazwyczaj zwiększa zdolność do migracji, ponieważ wraz z rozwojem ludzie zyskują umiejętności, wiedzę, sieci społeczne i zasoby finansowe.
  - Wpływ rozwoju na aspiracje migracyjne jest bardziej złożony: badania pokazują, że aspiracje migracyjne zwykle rosną wraz z rozwojem społecznym, ponieważ ludzie poszerzając swoje horyzonty życiowe mają wyższe oczekiwania w zakresie rozwoju osobistego i zawodowego. Często starają się spełnić te oczekiwania za granicą, ponieważ kraj ich obecnego pobytu, który dopiero powoli się rozwija, nie oferuje jeszcze takich możliwości. Dopiero gdy kraj ten osiągnie wysoki poziom rozwoju, aspiracje migracyjne zaczynają ponownie spadać, ponieważ aspiracje osobiste i zawodowe będzie można spełnić bez migracji.
- Opcjonalnie: Nauczyciel/ka może pokazać poniższy wykres, aby przedstawić związki między aspiracjami migracyjnymi, możliwościami migracyjnymi i rozwojem:

Źródło: De Haas 2010a: 17

Zadanie domowe

Zaprojektuj plakat kampanii

CELE DYDAKTYCZNE

- Kreatywne przedstawienie złożonych czynników jakie wpływają na wzajemne kształtowanie się migracji i rozwoju.
- Refleksja nad powszechnymi narracjami publicznymi i politycznymi dotyczącymi migracji i rozwoju.

MATERIAŁY

- Komputer, drukarka.
- Papier, nożyczki, kolorowe długopisy itp.

CZAS TRWANIA: 60 MIN

WYJAŚNIENIE ĆWICZENIA I SUGESTIE DYDAKTYCZNE

- Wyobraźcie sobie, że zostaliście zatrudnieni przez organizację pozarządową zajmującą się rozwojem społecznym lub migracją.
- Aby pomóc im w kolejnej publicznej kampanii edukacyjnej, wasz zespół został przydzielony do opracowania materiałów edukacyjnych. Wykorzystajcie swoją kreatywność, aby zaprojektować plakat kampanii lub ulotkę przedstawiającą kluczowe przesłanie dotyczące rozwoju i migracji
- Jako grupa, wybierzcie jeden z poniżej opisanych faktów, który wydał wam się szczególnie interesujący:
  - rozwój to coś więcej niż rozwój gospodarczy, to proces zmian społecznych.
  - rozwój następuje w sposób ciągły, nie zachodzi wyłącznie w krajach „rozwijających się”, a dotyczy wszystkich krajów.
  - to nie najbiedniejsi migrują, ponieważ aby doszło do migracji, ludzie muszą mieć aspiracje i zdolność do migracji.
  - rozwój w krajach pochodzenia prowadzi do intensywnej emigracji aż do pewnego punktu krytycznego.
  - ludzie często migrują by uzyskać lepsze wykształcenie, z kolei wykształcenie zwiększa aspiracje i możliwości migracji.
  - lub wybierzcie inne kluczowe przesłanie, które nie zostało tutaj wymienione!
- Możesz użyć kombinacji rysunków, zdjęć, wykresów, a nawet dodać kod QR, aby dołączyć muzykę lub materiał filmowy, i stworzyć najbardziej przyciągający wzrok i skuteczny plakat!

↘ Materiały i karty pracy dla uczniów

Zadanie 1: Cztery miejsca

Ilustracja 1

Ilustracja 2

Ilustracja 3

Ilustracja 4

Zadanie 2: Studium przypadków

Studium przypadku 1: Wayisso, Etiopia

10 kluczowych faktów dotyczących migracji i rozwoju w Wayisso

1. Wayisso to wioska w Etiopii, położona 164 km na południe od stolicy kraju - Addis Abeby.
2. thW pierwszej połowie XX wieku trzy rodziny, które żyły z rolnictwa i hodowli bydła, zaczęły osiedlać się na różnych obszarach Wayisso.
3. Ludzie kontynuowali życie rolnika aż do czasu dojścia do władzy komunistycznego reżimu Derg w latach 70-tych. Reżim Derg ustanowił szkoły podstawowe z programem nauczania wzorowanym na nowoczesnych, masowych systemach edukacji również na obszarach wiejskich. Edukacja podstawowa przedstawiała życie w mieście jako nowoczesne, podczas gdy życie na wsi było postrzegane jako tradycyjne i mniej atrakcyjne.
4. Po upadku komunistycznego rządu w 1991 r. ludzie byli mniej zadowoleni z życia na wsi i coraz częściej szukali pracy w mieście. Szczególnie mężczyźni zaczęli przenosić się do obszarów miejskich Etiopii.
5. Kobiety zawsze były mobilne: na przestrzeni pokoleń prawie wszystkie migracje ze wsi na wieś były migracjami kobiet - najczęściej w celu zawarcia małżeństwa. Od niedawna niektóre kobiety zaczęły również migrować do krajów Zatoki Perskiej, aby tam podjąć pracę zarobkową (najczęściej w charakterze pokojówki). To stanowi alternatywę (lub ucieczkę) od małżeństwa i pozwala im na samodzielne zarabianie pieniędzy i niezależność finansową.
6. Od 2000 roku nowe pokolenie dzieci dorastających w Wayisso zaczęło opuszczać wioskę, aby kontynuować naukę na poziomie podstawowym lub wyższym w pobliskich miastach. Niektóre z tych dzieci mają zaledwie siedem lub osiem lat.
7. Niestety, nie każdy ma środki na opuszczenie Wayisso. To, kto wyjeżdża, a kto zostaje, zależy od rodziny, od sieci społecznych i środków finansowych, które rodzina może przeznaczyć na wsparcie decydujących się na migrację krewnych. Ci, którzy mają już członków rodziny w mieście i mogą na nich polegać, samodzielnie podejmują decyzję o migracji.
8. W ostatnich latach prywatni inwestorzy zagraniczni zainwestowali w okolice Wayisso. Sher Ethiopia, holenderska farma kwiatów i Verde Beef, holendersko-amerykańska farma bydła, założyły zakłady produkcyjne tuż obok Wayisso.
9. Inwestycje te przyciągnęły migrację z innych regionów Etiopii. Wollaita, grupa etniczna z południowej Etiopii, jest często zatrudniana jako robotnicy rolni lub pracownicy na farmach kwiatowych Sher. Jednak rdzenni mieszkańcy Wayisso nie lubią pracować w Sher Ethiopia ze względu na złe warunki pracy i niskie płace.
10. Obecnie wielu mieszkańców Wayisso nadal pozostaje rolnikami, a wielu innych wyjeżdża w poszukiwaniu innej pracy oraz edukacji w sąsiednich miastach lub dalej. Jednak tylko nieliczni emigrują za granicę, wyjątek stanowią kobiety wyjeżdżające do Zatoki Perskiej.

Pytania

Przeczytaj arkusz informacyjny i określ, kim były osoby, które pozostały w Wayisso w ciągu ostatnich 20 lat, a kim byli ci, którzy wyjechali. Wymień również główny powód ich emigracji.

Osoby, które wyprowadziły się z Wayisso:

<p><i>Osoby, które pozostały w Wayisso:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Zastanów się nad czynnikami, które spowodowały, że ludzie zostali lub opuścili Wayisso. Jak zmiany w systemie szkolnictwa wpłynęły na sytuację ludzi w Wayisso? Jak przybycie międzynarodowych firm zmieniło sytuację w Wayisso?</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Rząd Etiopii buduje nowy system linii kolejowych i autostrad, który będzie przebiegać bezpośrednio przez Wayisso. Jak może on wpłynąć na przyszłość Wayisso i wzorce migracji jego mieszkańców? Czy i w jaki sposób rozwój ten przyspieszy lub zmniejszy emigrację, imigrację i ogólny poziom mobilności?</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Zapisz dwa aspekty rozwoju, które wpłynęły na chęć migracji ludzi w Wayisso i dwa aspekty rozwoju, które wpłynęły na ich zdolność do migracji.</p>	
<p><i>Aspekty wpływające na chęć migracji:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p><i>Aspekty wpływające na zdolność do migracji:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Arkusz odpowiedzi - Studium przypadku 1: Wayisso, Etiopia

Osoby, które opuściły Wayisso:

- Ludzie, którzy mieli wyższe wykształcenie i więcej pieniędzy niż inni, wyjechali, aby uciec od rolniczego życia i przenieść się do miast.
- Dzieci wyjechały, aby kontynuować edukację gdzie indziej.
- Kobiety często migrowały do lub z Wayisso w celu zawarcia małżeństwa. Od niedawna niektóre kobiety zaczęły również migrować do krajów Zatoki Perskiej, aby tam podjąć pracę zarobkową (najczęściej w charakterze pokojówki). To stanowi alternatywę (lub ucieczkę) od małżeństwa i pozwala im na samodzielne zarabkowanie i niezależność finansową.

Osoby, które pozostały w Wayisso:

- Wiele osób nie miało aspiracji do wyjazdu, tj. nie wyobrażało sobie lub nie pragnęło dla siebie innego życia.
- Wiele osób nie miało możliwości wyjazdu, tj. wystarczającej ilości pieniędzy, sieci społecznych, wiedzy, aby migrować.

Czynnikami, które wpłynęły na to, że ludzie zostali lub opuścili Wayisso:

- Wprowadzenie masowej edukacji podstawowej przyniosło do Wayisso (często przekolorowane) informacje o życiu w mieście, co rozbudziło marzenia mieszkańców o przeprowadzce do miast.
- Inwestycje międzynarodowych firm w pobliżu Wayisso przyciągnęły Etiopczyków z innych regionów do pracy w Wayisso. Jednak niskie płace i złe warunki pracy nie stanowią atrakcyjnej alternatywy dla pracy rolników.

Różne scenariusze:

- Rząd Etiopii może podjąć decyzję o zniszczeniu całej wioski i przeniesieniu wszystkich mieszkańców w inne miejsce. Zaburzyłoby to obecne praktyki gospodarcze i społeczne mieszkańców Wayisso.
- Alternatywnie, Wayisso może czerpać korzyści z położenia na skrzyżowaniu dróg do większych miast. Mała gospodarka mogłaby rozwijać się wokół punktów handlowych lub miejsc odpoczynku, co stworzyłoby nowe możliwości zarabkowania dla mieszkańców Wayisso. Mogłoby to również zachęcić okoliczną ludność do osiedlenia się w Wayisso. Łatwy dojazd do i z Wayisso mógłby również zwiększyć ogólny poziom mobilności – mieszkańcy mogliby pracować i studiować dalej od domu, nadal mieszkając w Wayisso. Ułatwiłoby to również młodszemu pokoleniu przeprowadzkę do większych miast bez utraty bezpośredniego kontaktu z rodzinami.

Aspekty wpływające na chęć migracji:

- Edukacja → Chęć życia w mieście z lepszym dostępem do szkolnictwa wyższego i lepszej jakości mieszkań.
- Internet/media społecznościowe → Chęć uniezależnienia się od tradycyjnych norm społecznych/oczekiwań rodziny, takich jak np. małżeństwo.

Aspekty wpływające na zdolność do migracji:

- Edukacja → Posiadanie większych umiejętności i wiedzy w celu uzyskania informacji na temat potencjalnych miejsc docelowych i wykorzystania istniejących możliwości.
- Wcześniejsza migracja → Posiadanie lepszych sieci znajomych w miejscu docelowym.

10 kluczowych faktów dotyczących migracji i rozwoju w Fezie

1. Fez został założony w 789 roku i był stolicą Maroka aż do francuskiej kolonizacji w 1912 roku. Dziś liczy około 1,2 miliona mieszkańców.
2. Fez zawsze był głównym miejscem docelowym dla Marokańczyków ze wsi, a trend ten przyspieszył od lat 70-tych XX wieku. Wielu migrantów ze wsi do miast przyjeżdża do pracy w miejskim sektorze rzemieślniczym (w dużej mierze nieformalnym), lub w celu osiągnięcia lepszej jakości życia pod względem dostępu do usług, opieki zdrowotnej lub edukacji.
3. Od lat 90-tych Fez stał się również ważnym miejscem pochodzenia emigrantów, szczególnie w kierunku Francji, Hiszpanii i Włoch.
4. Jedno z badań wykazało, że około 20% populacji Fezu mieszka za granicą (w porównaniu do 10% średniej krajowej). Spośród nich 73% pochodzi z rodzin, które nie pochodzą z Fezu, ale z innych części Maroka. Wskazuje to, że Fez jest odcoskociem od migracji wewnętrznej do międzynarodowej.
5. Marokańscy emigranci wyjeżdżają w pogoni za lepszymi możliwościami zawodowymi, ale także w celu uzyskania swobody rozwoju osobistego, w szczególności w celu ucieczki od represyjnego środowiska politycznego Maroka i często ograniczających norm społeczno-kulturowych oraz (genderowych) oczekiwań rodzinnych.
6. Wpisany na listę dziedzictwa kulturowego UNESCO w 1981 r., Fez stał się również atrakcją turystyczną. Od 2000 r. kwitnący sektor turystyczny przyciągnął wielu europejskich migrantów i Marokańczyków, którzy inwestują w gospodarkę Fezu. Wielu z nich kupuje i odnawia tradycyjne domy w starym centrum miasta, aby przekształcić je w wysokiej klasy hotele lub restauracje.
7. Inwestycje te doprowadziły do rozwoju lokalnego i tworzenia miejsc pracy. Naraziły również mieszkańców na kontakt z obcymi zwyczajami i stylem życia. Wraz z rozwojem Internetu i mediów społecznościowych poszerzyło to horyzonty życiowe mieszkańców Fezu i ich oczekiwania w zakresie różnorodnych możliwości życia na całym świecie.
8. Historycznie, Fez był również zawsze celem pielgrzymów i studentów religii z Afryki Zachodniej, ponieważ założyciel muzułmańskiego bractwa Tijani, zakonu religijnego, został pochowany w Fezie w 1815 roku.
9. Od połowy XXI wieku coraz więcej migrantów z Afryki Subsaharyjskiej (zwłaszcza z Senegalu, Mali, Kamerunu i Wybrzeża Kości Słoniowej) przenosi się do Fezu w celu zdobycia wyższego wykształcenia, podjęcia pracy lub wykorzystania Fezu jako etapu w drodze do Europy. Czynnikiem ułatwiającym jest fakt, że wielu obywateli Afryki Zachodniej nie potrzebuje wizy, aby podróżować do Maroka.
10. 75% migrantów z Afryki Zachodniej ma wykształcenie średnie, a 14% wyższe; wielu z nich pracuje w licznych centrach telefonicznych w Fezie i w szeroko pojmowanym sektorze komunikacji.

Pytania

Przeczytaj arkusz informacyjny i zidentyfikuj osoby, które przeprowadziły się do Fezu w ciągu ostatnich 20 lat oraz osoby, które wyemigrowały za granicę.

Wymień również główny powód ich migracji.

Osoby, które przeprowadziły się do Fezu:

<p><i>Osoby, które przeprowadziły się za granicę:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Zastanów się nad czynnikami, które wpłynęły na to, że ludzie przeprowadzili się do Fezu lub za granicę: W jaki sposób historyczne więzi religijne i niedawne wydarzenia polityczne kształtowały wzorce migracji do Fezu? W jaki sposób rosnąca turystyka międzynarodowa oraz powszechny dostęp do Internetu i mediów społecznościowych wpłynęły na chęć ludzi do migracji międzynarodowej?</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>W 2021 r. marokańskie Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego uruchomiło w Fezie pierwszy w Maroku <i>Narodowy Hub Uniwersytecki</i>, który łączy prywatne i publiczne uniwersytety w mieście i oferuje miejsce dla ponad 160 000 marokańskich i zagranicznych studentów. Jak może to wpłynąć na przyszłość Fezu i wzorce migracji jego mieszkańców? Czy i w jaki sposób rozwój ten zwiększy albo spowolni rozmiar emigracji, imigracji i ogólną mobilność ludności.</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Zapisz dwa aspekty rozwoju, które wpłynęły na chęć ludzi do migracji do/z Fezu i dwa aspekty rozwoju, które wpłynęły na ich zdolność do migracji.</p>	
<p><i>Aspekty wpływające na chęć migracji:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p><i>Aspekty wpływające na zdolność do migracji:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Arkusz odpowiedzi - Studium przypadku 2: Fez, Maroko

Osoby, które przeprowadziły się do Fezu:

- Fez jest miejscem docelowym dla marokańskich migrantów z obszarów wiejskich, którzy szukają lepszych źródeł utrzymania.
- Fez zawsze przyciągał migrantów religijnych i pielgrzymów z Afryki Zachodniej, zwłaszcza z Senegalu, a ostatnio także studentów i pielgrzymów.
- Fez przyciąga również migrantów z Europy i Marokańczyków, którzy inwestują w turystykę, zwłaszcza w hotele i restauracje.

Osoby, które przeprowadziły się za granicę:

- Od lat 80-tych emigracja z Fezu wzrosła. Wielu emigrantów z Fezu pochodzi z rodzin migrantów wewnętrznych.
- Marokańczycy szukali lepszych możliwości ekonomicznych za granicą, ale wyjeżdżali też z powodu politycznie represyjnego środowiska Maroka. Również tradycyjne oczekiwania rodzinne sprawiły, że młodzi ludzie szukali za granicą większej wolności osobistej.

Czynnikami, które wpłynęły na to, że ludzie przeprowadzali się do Fezu lub za granicę:

- Fez zawsze przyciągał migrantów z Afryki Zachodniej, ponieważ jest ważnym miastem religijnym. Od niedawna Fez stał się również atrakcyjny dla osób z Afryki Zachodniej, które chcą studiować lub pracować, ponieważ nie potrzebują wizy, aby podróżować do Maroka. Dla tych, którzy chcą przenieść się np. do krajów europejskich, do których wizy są trudne do uzyskania, Fez jest interesującym przystankiem pośrednim.
- Globalna łączność za pośrednictwem turystyki, Internetu i mediów społecznościowych przyniosła mieszkańcom Fezu różnorodność stylów życia, języków i nawyków, ale także alternatywne modele społeczne z większą wolnością polityczną i bezpieczeństwem społecznym oraz możliwościami rozwoju osobistego. To częściowo zwiększyło chęć ludzi do emigracji za granicę, ale niekoniecznie zwiększyło ich zdolność do niej.

Różne scenariusze:

- Rozszerzenie szkolnictwa wyższego w Fezie prawdopodobnie doprowadzi do migracji większej liczby osób: studentów z Afryki Zachodniej i marokańskich wsi, Marokańczyków z innych miast i Marokańczyków powracających z zagranicy do pracy na tych uniwersytetach.
- Partnerstwo z zagranicznymi uniwersytetami może również stymulować wymianę studentów w Afryce lub regionie Morza Śródziemnego.
- Jednocześnie szkolnictwo wyższe zapewni studentom (i ich rodzinom) z silniejszymi aspiracjami zawodowymi większy kapitał społeczny i łączność w celu kontynuowania migracji międzynarodowej po ukończeniu studiów.

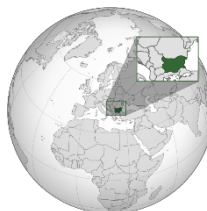
Aspekty wpływające na chęć migracji:

- Edukacja → Chęć życia w mieście z lepszym dostępem do opieki zdrowotnej, szkolnictwa wyższego i mieszkań
- Internet/media społecznościowe, turystyka → Pragnienie niezależności od tradycyjnych norm społecznych i chęć życia w politycznie bardziej wolnym społeczeństwie.

Aspekty wpływające na zdolność do migracji:

- Edukacja → Posiadanie większych umiejętności i wiedzy w celu uzyskania informacji na temat potencjalnych miejsc docelowych i wykorzystania istniejących możliwości.
- Wcześniejsza migracja/przekazy pieniężne → Posiadanie większej ilości pieniędzy do zainwestowania w migrację oraz sieci kontaktów z ludźmi w miejscu docelowym.

Studium przypadku 3: Sofia, Bułgaria

10 kluczowych faktów dotyczących migracji i rozwoju w Sofii

1. Sofia jest stolicą Bułgarii i liczy około 1,25 miliona mieszkańców. Populacja Sofii, podobnie jak całej Bułgarii, zmniejszyła się z czasem z powodu niskiego wskaźnika urodzeń, wysokiego wskaźnika zgonów i licznej emigracji.
2. Od 1945 r. do upadku Związku Radzieckiego w 1989 r. kraj był rządzony przez Bułgarską Partię Komunistyczną. Rolnictwo zostało zmechanizowane, co ograniczyło liczbę potrzebnych pracowników. Byli pracownicy migrowali do szybko uprzemysławiających się obszarów miejskich, takich jak np. Sofia.
3. Podczas gdy migracja wewnętrzna była powszechna, do 1989 r. opuszczenie Bułgarii było bardzo trudne. Kiedy już do emigracji dochodziło, odbywała się poprzez kontrolowaną przez państwo migrację zarobkową albo z powodów etnicznych lub politycznych, na przykład bułgarscy Turcy migrujący do Turcji i Żydzi wyjeżdżający do Izraela.
4. Począwszy od 1989 r., przejście od gospodarki socjalistycznej do rynkowej spowodowało wysokie bezrobocie i niski standard życia w całej Bułgarii. Emigracja - nisko wykwalifikowanych pracowników sezonowych i osób wysoko wykwalifikowanych - wzrosła, powodując obawę władz, że najbardziej wykwalifikowani pracownicy zostaną dla kraju bezpowrotnie straceni („drenaż mózgów”).
5. W 2007 r. Bułgaria przystąpiła do Unii Europejskiej. Oznaczało to, że Bułgarzy mogli nagle podróżować bez wiz do około 150 krajów i stopniowo uzyskiwać dostęp do unijnego rynku pracy.
6. W XXI wieku gospodarka Bułgarii zmagala się z prywatyzacją i zamykaniem zakładów przemysłowych, co doprowadziło do niskich dochodów i nierównych szans ekonomicznych obywateli w całym kraju. W 2014 r. wzrost gospodarczy ponownie przyspieszył, ale nadal pozostawał znacznie niższy niż średnia UE.
7. Pod względem politycznym Bułgarzy doświadczali braku stabilności, wysokiego poziomu korupcji, a także ograniczonego dostępu do usług i opieki zdrowotnej.
8. Dziś Sofia jest potęgą Bułgarii: Gospodarka Sofii, oparta na przemyśle, szybko przekształciła się w gospodarkę usługową i inwestycji zagranicznych. Sofia zatrudnia 20 procent siły roboczej Bułgarii i generuje większość bułgarskiego produktu krajowego brutto (PKB).
9. Możliwości oferowane przez Sofię doprowadziły do wzrostu migracji ze wsi do miasta i wyludnienia niektórych obszarów wiejskich. Młodzi ludzie ze wsi często mają większe plany emigracyjne niż młodzi ludzie z Sofii.
10. Jednocześnie nowe inwestycje firm międzynarodowych w różne sektory bułgarskiej gospodarki powodują niedobór wysoko wykwalifikowanych specjalistów w Sofii, co może zachęcić Bułgarów do powrotu do kraju.

Pytania

Przeczytaj arkusz informacyjny i określ, kim były osoby, które przeprowadziły się do Sofii lub wyemigrowały za granicę w ciągu ostatnich 20 lat. Wymień również główny powód ich migracji wewnętrznej/międzynarodowej.

Osoby, które przeprowadziły się do Sofii:

<p>Osoby, które przeprowadziły się za granicę:</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Zastanów się nad czynnikami, które wpłynęły na to, że ludzie przeprowadzali się do Sofii lub za granicę. W jaki sposób zmiany w strukturach gospodarczych wpłynęły na chęć migracji wewnętrznej lub międzynarodowej? W jaki sposób członkostwo Bułgarii w UE wpłynęło na zdolność i chęć ludzi do migracji międzynarodowej?</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Wraz z Bankiem Światowym i UE, bułgarski rząd realizuje krajowy plan rozwoju, który obejmuje duże inwestycje w <i>Sofia Tech Park</i> - centrum nauki i technologii na obrzeżach Sofii. Celem tego planu jest rozwój innowacji i przedsiębiorczości w Bułgarii w ciągu najbliższych 15 lat. Jak może to wpłynąć na przyszłość Sofii i wzorce migracji jej mieszkańców? Czy i w jaki sposób rozwój ten przyspieszy lub zmniejszy emigrację, imigrację i ogólny poziom mobilności?</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Wpisz dwa aspekty rozwoju, które wpłynęły na chęć migracji do/z Sofii i dwa aspekty rozwoju, które wpłynęły na ich zdolność do migracji.</p>	
<p>Aspekty wpływające na chęć migracji:</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Aspekty wpływające na zdolność do migracji:</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Arkusz odpowiedzi - Studium przypadku 3: Sofia, Bułgaria

Osoby, które przeprowadziły się do Sofii.

- Nierównomierna industrializacja doprowadziła do wysokiego zróżnicowania ekonomicznego w Bułgarii, gdyż niektóre obszary wiejskie są skrajnie ubogie, a duże możliwości koncentrują się w stolicy. Wywołało to wewnętrzną migrację do Sofii.
- Od niedawna w Sofii brakuje również wysoko wykwalifikowanych specjalistów, co może skłonić Bułgarów przebywających za granicą do powrotu do kraju.

Osoby, które przeprowadziły się za granicę:

- Emigracja była bardzo trudna i ograniczana do 1989 roku. Od tego czasu emigracja wzrosła, ponieważ ludzie szukali większej stabilności politycznej i możliwości ekonomicznych, co doprowadziło do zauważalnego „drenażu mózgów”.

Czynnikami, które wpłynęły na to, że ludzie przeprowadzali się do Sofii lub za granicę:

- Przejście od gospodarki socjalistycznej do rynkowej w 1989 r. spowodowało zamknięcie przemysłu, wysokie bezrobocie i niski standard życia, co doprowadziło do wzrostu emigracji. Z kolei Sofia z powodzeniem przeszła na gospodarkę usługową i oferuje, pod względem zatrudnienia i edukacji, więcej możliwości niż reszta kraju. Dlatego wielu mieszkańców Bułgarii przenosi się z biedniejszych obszarów do stolicy. Ponieważ inwestycje w Sofii rosną, coraz więcej wysoko wykwalifikowanych specjalistów woli w niej pozostać.
- Przystąpienie do UE zwiększyło zdolność ludzi do migracji międzynarodowej i ze względu na swobodę przemieszczania się i na dostęp do pracy we wszystkich krajach UE. Członkostwo w UE zniósło również wizy podróżne dla wielu innych krajów na świecie. Jednocześnie niestabilność polityczna, ograniczone możliwości kariery, a także korupcja w Bułgarii w porównaniu z innymi krajami UE mogą również zwiększać chęć do emigracji.

Różne scenariusze:

- Wzrost gospodarczy i innowacje mogą znacząco zmienić chęć migracji Bułgarów. Specjaliści z określonymi umiejętnościami niezbędnymi w rozwijających się sektorach, ale także pracownicy, którzy pośrednio wspieraliby te branże, np. usługi porządkowe, catering, skorzystaliby na tych inwestycjach, zyskując możliwość pracy w kraju.
- Sofia Tech Park może również przyspieszyć migrację powrotną wysoko wykwalifikowanych Bułgarów mieszkających za granicą.
- Jednak emigracja zmniejszyłaby się znacząco tylko wtedy, gdyby poprawiły się również inne (pozaekonomiczne) warunki, takie jak dostęp do opieki zdrowotnej, edukacji i dobrej jakości mieszkań, a także niższa korupcja, przestępczość i lepsze procesy administracyjne i sądowe ze strony państwa.

Aspekty wpływające na chęć migracji:

- Specjalizacja rynku pracy, inwestycje międzynarodowe → Pragnienie możliwości zawodowych odpowiadających ich umiejętnościom.
- Internet/media społecznościowe, integracja polityczna → chęć życia w mniej skorumpowanym i bardziej równym społeczeństwie.

Aspekty wpływające na zdolność do migracji:

- Integracja polityczna → Większe możliwości migracji, np. w ramach UE.
- Inwestycje międzynarodowe, przekazy pieniężne → Posiadanie większej ilości środków do zainwestowania w migrację.

Studium przypadku 4: Manchester, Wielka Brytania

10 kluczowych faktów dotyczących migracji i rozwoju w Manchesterze

1. Manchester to miasto w północno-zachodniej Anglii. 20% z jego populacji liczącej 580 000 osób urodziło się poza Wielką Brytanią (w porównaniu do 10% w całym kraju). Jest to również miasto nierówności społecznych. Są w nim jedne z najbiedniejszych i najbogatszych dzielnic w Wielkiej Brytanii.
2. Pod koniec XIX wieku rewolucja przemysłowa zapoczątkowała imigrację do Manchesteru na dużą skalę, poczynając od pracujących w młynach irlandzkich imigrantów, aż po żydowskich imigrantów uciekających przed prześladowaniami w Europie Wschodniej.
3. Jako przemysłowy ośrodek miejski, Manchester jest również historycznym celem migracji wewnętrznej. Jednak odkąd przemysł wytwórczy zaczął podupadać w latach 70-tych, Brytyjczycy zdecydowali się opuścić Manchester z powodów związanych z zatrudnieniem lub stylem życia i przenieść do Londynu lub wiejskich okolic, wspomaganych przez lepszą infrastrukturę transportową i pracę w domu.
4. Aby przeciwdziałać spadkowi atrakcyjności Manchesteru, od 2000 r. władze lokalne inwestują w projekty mające na celu zmniejszenie nierówności między dzielnicami i przekształcenie miasta w centrum gospodarki opartej na wiedzy.
5. Rozszerzenie w 2004 r. UE o Europę Wschodnią zwiększyło migrację do Manchesteru, ponieważ obywatele ośmiu nowych krajów (np. Polski, Czech, Węgier) uzyskali dostęp do brytyjskiego rynku pracy. Od czasu kryzysu gospodarczego w 2008 r. wzrosła również imigracja z Hiszpanii i Włoch.
6. Obecnie największymi społecznościami imigrantów w Manchesterze są Pakistańczycy, Irlandczycy i Polacy, a następnie Nigeryjczycy, Chińczycy i Hindusi.
7. W przeciwieństwie do gorąco dyskutowanej kwestii imigracji, istnieje niewiele danych i debat na temat emigracji. Jednak Wielka Brytania zawsze była krajem wyjazdów. W czasach kolonialnych obywatele brytyjscy osiedlali się na całym świecie, aby uciec przed ubóstwem, uzyskać możliwość pracy lub służyć w administracji kolonialnej.
8. Obecnie około 5 milionów Brytyjczyków mieszka za granicą - z powodów zarobkowych lub emerytalnych. Najważniejsze kraje docelowe to Australia, Hiszpania, USA, Kanada, Irlandia, RPA i Francja.
9. Referendum w sprawie „Brexitu” z 2016 r. i proces prowadzący do opuszczenia UE przez Wielką Brytanię w styczniu 2020 r. wpłynęły na codzienne życie migrantów. Antyimigracyjna retoryka i polityczna narracja o „odzyskaniu kontroli nad granicami Wielkiej Brytanii” doprowadziły do wykluczenia społecznego i niepewności wśród migrantów, z których część zdecydowała się opuścić Wielką Brytanię.
10. Brexit wpłynął również na wzorce migracji do i z Wielkiej Brytanii: Zarówno trzy miliony obywateli UE w Wielkiej Brytanii, jak i milion obywateli brytyjskich w UE nagle stało w obliczu niepewnego statusu prawnego. Niektórzy mogli ubiegać się o stały pobyt lub obywatelstwo w miejscu zamieszkania, ale wielu musiało zmienić swoje życie, wracając do domu lub rezygnując z planów migracyjnych.

Pytania

Przeczytaj arkusz informacyjny i określ, kim są osoby, które przeprowadziły się do Manchesteru lub wyemigrowały za granicę w ciągu ostatnich 20 lat. Wymień również główny powód ich migracji wewnętrznej/międzynarodowej.

Osoby, które przeprowadziły się do Manchesteru

Osoby, które wyprowadziły się z Manchesteru:

Zastanów się nad czynnikami, które miały wpływ na to, dlaczego ludzie przenieśli się do lub z Manchesteru. W jaki sposób wzrost, rozwój i upadek Manchesteru jako centrum produkcyjnego wpłynął na chęć migracji do lub z miasta? W jaki sposób zmiany polityczne związane z UE (rozszerzenie i Brexit) wpłynęły na chęć i możliwości migracji?

Od 2000 r. Manchester inwestuje w przekształcenie się w ośrodek gospodarki opartej na wiedzy oraz centrum dystrybucji, logistyki i przemysłu zaawansowanych technologii. Postępy w dziedzinie sztucznej inteligencji budzą jednak obawy o to, jak automatyzacja i robotyka wpłyną na te branże i lokalny rynek pracy. **Jak może to wpłynąć na przyszłość Manchesteru i możliwości pracy dla mieszkańców i migrantów?** Czy i w jaki sposób sztuczna inteligencja przyspieszy lub zmniejszy emigrację, imigrację i ogólny poziom mobilności?

Wpisz dwa aspekty rozwoju, które wpłynęły na chęć migracji do/z Manchesteru i dwa aspekty rozwoju, które wpłynęły na ich zdolność do migracji.

Aspekty wpływające na chęć migracji:

Aspekty wpływające na zdolność do migracji:

Arkusz odpowiedzi - Studium przypadku 4: Manchester, Wielka Brytania

Osoby, które przeprowadziły się do Manchesteru

- W przeszłości ludzie przeprowadzali się do Manchesteru w kontekście industrializacji, aby pracować w sektorze produkcyjnym (zwłaszcza z Irlandii i Europy Wschodniej, a później z Pakistanu, Indii, Chin i Nigerii).
- Od 2000 roku coraz więcej Europejczyków przenosi się do Manchesteru w kontekście swobodnej mobilności w UE (zwłaszcza z Polski).

Osoby, które wyprowadziły się z Manchesteru

- Ludzie wyprowadzają się z powodów związanych z pracą, emeryturą lub stylem życia (do Londynu, bardziej wiejskich części kraju lub za granicę, do Australii, Stanów Zjednoczonych, Hiszpanii lub Francji).

Czynnikami, które miały wpływ na to, że ludzie przeprowadzali się do Manchesteru lub z niego wyjeżdżali:

- Rewolucja przemysłowa przekształciła Manchester w kluczowe miejsce docelowe dla migrantów wewnętrznych oraz pracowników z Irlandii i Europy Wschodniej, którzy dostrzegali w tym mieście nowe możliwości do pracy i życia. Upadkowi przemysłu w Manchesterze (od lat 70.) towarzyszyło zmniejszenie się migracji zarobkowej i opuszczanie miasta przez ludzi, którzy uznali, że życie jest bardziej atrakcyjne w innym miejscu.
- Wydarzenia polityczne, takie jak członkostwo w UE i Brexit, głęboko wpłynęły na wzorce migracji. Podczas gdy rozszerzenie UE stworzyło migrantom z „nowej” UE możliwość życia i pracy w Wielkiej Brytanii, po Brexicie migranci już zaaklimatyzowani w Wielkiej Brytanii odczuli znaczny wzrost ksenofobii i niektórzy zdecydowali się na powrót do krajów pochodzenia. Jednocześnie zmiany te utrudniły obywatelom Wielkiej Brytanii życie za granicą.

Różne scenariusze:

- Sztuczna inteligencja, automatyzacja i robotyka mogą doprowadzić wiele osób do utraty pracy, i to nie tylko pracowników wykonujących pracę fizyczną, ale także osoby pracujące w zawodach opartych na wiedzy. Może to oznaczać wzrost bezrobocia i emigracji z Manchesteru, podczas gdy mniej osób (biorąc pod uwagę niewielkie możliwości pracy i życia) będzie migrować do tego miasta.
- Historia pokazuje jednak, że ludzie dostosowują się do postępu technologicznego, więc bardziej prawdopodobne jest, że wpływ sztucznej inteligencji doprowadzi do reorganizacji miejsc pracy i samej pracy, a nie do jej utraty. Transformacja ta prawdopodobnie wpłynie na mobilność w Manchesterze, zmieniając profil społeczny migrantów, którzy będą przenosić się do i z miasta. Ostatecznie, jeśli sztuczna inteligencja doprowadzi do wyższej produktywności i innowacyjności, zwiększy to atrakcyjność miasta i standard życia, a w konsekwencji ogólny poziom imigracji.

Aspekty wpływające na chęć migracji:

- Specjalizacja rynku pracy, uprzemysłowienie → Pragnienie poprawy możliwości zawodowych odpowiadających ich umiejętnościom.
- Postęp technologiczny → Zmiana priorytetów życiowych z dala od pracy i dążenie do wyższej jakości życia w nowym miejscu.

Aspekty wpływające na zdolność do migracji:

- Integracja polityczna → Większe/mniejsze możliwości migracji, np. w ramach UE.
- Infrastruktura → Większe możliwości pracy i mieszkania w dwóch różnych miejscach ze względu na łatwiejszy dojazd do pracy i domu.

↘ Inne zasoby

Referencje

- Benson, M. (2021). Brexit's Hidden Costs for Britons Living in the EU. *Current History*, 120 (824), 118–120.
- Berriane, M. (2009). Mobilités nouvelles autour du Maroc à travers le cas de la ville de Fès Rapport intermédiaire. Oxford, UK : International Migration Institute.
- Berriane, M.; Adergal, M.; Idrissi Janati, M. & Berriane, J. (2011). Rapport Final Maroc : Mobilités nouvelles autour du Maroc à travers le cas de la ville de Fès. In O. Bakewell & G. Jónsson, *Migration, mobilité et villes africaines: Rapport de synthèse sur le programme de recherche Perspectives africaines sur la mobilité humaine*. Oxford, UK: International Migration Institute.
- Bullen, E. (2015). *Manchester Migration. A Profile of Manchester's migration patterns*. Manchester City Council: Performance and Intelligence Chief Executive's Department.
- Castles, S. (2009). Development and Migration--Migration and Development: What Comes First? Global Perspective and African Experiences. *Theoria*, 56(121), 1-31.
- Cinotto, S. (2011). Memories of the Italian rice belt, 1945–65: work, class conflict and intimacy during the 'great transformation'. *Journal of Modern Italian Studies*, 16(4), 531-52.
- Clemens, M. A. (2014). *Does Development Reduce Migration? CGD Working Paper 359*. Washington, DC: Center for Global Development (CGD).
- Daskalova, D., & Slaev, A. D. (2015). Diversity in the suburbs: Socio-spatial segregation and mix in post-socialist Sofia. *Habitat International*, 50, 42-50.
- de Haas, H. & Vezzoli, S. (2013). Migration and Development on the South–North Frontier: A Comparison of the Mexico–US and Morocco–EU cases. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 39(7), 1041-65.
- de Haas, H. (2010a). Migration and development: A theoretical perspective. *International Migration Review* 44(1), 227-64.
- de Haas, H. (2010b). Migration Transitions: A Theoretical and Empirical Inquiry into the Developmental Drivers of International Migration. IMI Working Paper 24. Oxford, UK: University of Oxford: International Migration Institute.
- Docquier, F., & Rapoport, H. (2012). Globalization, Brain Drain, and Development. *Journal of Economic Literature*, 50(3), 681-730.
- Dragneva, J., & Popova-Hristova, M. (2021). Exploring opportunities for the return of Bulgarian migrants in response to the growing need for specialized staff in Sofia. *Proceedings of CBU In Social Sciences*, 2, 92-105.
- Markova, E. (2010). Effects of migration on sending countries: Lessons from Bulgaria.
- Polanyi, K. (2001) [1944]. *The Great Transformation. The Political and Economic Origins of Our Time*. Boston, MA: Beacon Press.
- Portes, A. (2009). Migration and development: reconciling opposite views. *Ethnic and Racial Studies*, 32(1), 5-22.
- Portes, A. (2010). Migration and social change: Some conceptual reflections. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(10), 1537-63.
- Pouw, N. (2020). *Wellbeing Economics: How and Why Economics Needs to Change*. Amsterdam University Press.
- Rangelova, R., Kalchev, J., Vladimirova, K., Minchev, V., Boshnakov, V., & Blajeva, S. (2006). *Gender Dimension of the Bulgaria's New Migration: Policy Implications. Economic Studies*. Series of the Institute of Economics, BAS and the Economic Academy "D. Tsenov" – Svishtov, 15(1), 43-66.
- Rzepnikowska, A. (2019). Racism and xenophobia experienced by Polish migrants in the UK before and after Brexit vote, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(1), 61-77.
- Schewel, K. & Fransen, S. (2018). Formal Education and Migration Aspirations in Ethiopia. *Population and Development Review*, 44: 555-587.
- Schewel, K. 2019. *Moved by Modernity*. PhD Thesis. University of Amsterdam.
- Sen, A. K. (1999). *Development as Freedom*. New York, NY: Knopf.
- Skeldon, R. (1997). *Migration and development: A global perspective*. Essex: Longman.

- Srisankandarajah, D. & Drew, C. (2006). *Brits Abroad: Mapping the Scale and Nature of British Emigration*. Institute for Public Policy Research.
- Stoilova, R., & Dimitrova, E. (2017). Emigration from the Perspective of the School-to-Work Transition in Bulgaria. *Sociologický časopis*, 53(6), 903-933.
- Strykiewicz, T., Burdack, J., & Egedy, T. (2010). Institutional change and new development paths: Budapest, Leipzig, Poznań, Riga and Sofia. In: S. Musterd and A. Murie, *Making competitive cities*, 93-112. Wiley-Blackwell.
- Zelinsky, W. (1971). The Hypothesis of the Mobility Transition. *Geographical Review*, 61(2), 219-49.

Materiał zdjęciowy

- Foto Etiopia: "gennata_maryam_houses" by Akkadum College is licensed under CC BY-SA 2.0, see link here: <https://www.flickr.com/photos/136780163@N06/22940276492>
- Mapa Etiopii: Przez Afrykę (rzut ortograficzny).svg: Martin23230LocationEritrea.svg: User:Rei-arturderivative work Sémhur - Afryka (rzut ortograficzny).svgLocationEritrea.svg, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=8841388>
- Foto Bułgaria: "Living Block, Sofia" autorstwa dimnikolov jest na licencji CC BY 2.0, zobacz link tutaj: <https://www.flickr.com/photos/36671257@N08/3471108054>
- Mapa Bułgarii: By Matankic - Praca własna, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=91453544>
- Foto Maroko: "Typowy widok na panoramę miasta w Maroku. Fez, Maroko" by alextorrenegra is licensed under CC BY 2.0, see link here: <https://www.flickr.com/photos/8536685@N07/4583770375>
- Mapa Maroka: Autor: Flad i inni (zobacz historię oryginalnego pliku)Seryo93 (pochodna) - Własna pochodna z File:Morocco (orthographic projection).svg, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=41886177>
- Foto UK: "Row of council houses" by Gene Hunt is licensed under CC BY 2.0, see link here: <https://www.flickr.com/photos/90384027@N00/4891060521>
- Mapa Wielkiej Brytanii: By Rob - Derived from:File:France (orthographic projection).svgFile:British Isles all.svg, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=31519215>

Dane

- *Bank Światowy (2022)*. Wskaźniki rozwoju światowego. <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

↘ Linki i materiały dodatkowe

W języku angielskim

INTERAKTYWNE STRONY INTERNETOWE

Co.Ke - Wizualny projekt fotograficzny dotyczący rozwoju i przedsiębiorczości w Kenii

W 2009 roku światłowód dotarł do Kenii. Obecnie 89% Kenijczyków ma dostęp do internetu. „Co.ke” pokazuje szczegółowy portret młodych, działających przedsiębiorców ruchu startupowego w Kenii i jej stolicy Nairobi. Jest to próba spojrzenia z szerszej perspektywy na utrwalone wzorce wizerunkowe obecnych relacji dotyczących Afryki i stanowi kontrnarrację dla typowych narracji przedstawiających kraje afrykańskie jako "słabo rozwinięte".

<https://janekstroisch.de/co-ke>

DOKUMENTY I FILMY

Pomidory i chciwość - exodus ghańskich rolników

Autor: Elke Sasse dla Deutsche Welle

Co pomidory mają wspólnego z masową migracją? Pomidory są pokerową kartą w globalnej polityce handlowej. Subsydiowane produkty z UE, Chin i innych krajów są sprzedawane po cenach dumpingowych, niszcząc rynki i źródła utrzymania w Afryce. Skupiając się na Ghanie i Włoszech, dokument ten daje unikalny wgląd w to, jak polityka handlowa, polityka rozwoju, procesy rozwojowe i migracja są powiązane w kontekście europejsko-afrykańskim. <https://www.youtube.com/watch?v=rIPZ0Bev99s>

W innych językach

DOKUMENTY I FILMY

Łotwa: Drenaż mózgów (Język: francuski lub niemiecki z angielskimi napisami)

Autor: Nathalie Georges dla ARTE.tv

W ciągu ostatnich 20 lat Łotwa straciła 13% swojej populacji. Z powodu pandemii nastąpił wzrost liczby młodych ludzi decydujących się na powrót do domu. Brexit również napędza ten trend: jedna trzecia łotewskiej diaspory nadal mieszka w Wielkiej Brytanii. Ten film dokumentalny ARTE.tv daje wgląd w złożoną dynamikę emigracji, imigracji i migracji powrotnej w kontekście europejskim.

<https://www.youtube.com/watch?v=amqp2gU9634>

Głosy w ruchu: film, który pokazuje inne oblicze migracji (Język: hiszpański z angielskimi napisami)

Wyprodukowano przez Fundację Friedricha Naumanna w Madrycie

W Barcelonie 28% mieszkańców urodziło się w innym kraju niż Hiszpania. W czasach kryzysu, mowa nienawiści próbuje wykorzystać migrację jako kozła ofiarnego. Jednak populacje migrantów w znacznym stopniu przyczyniają się do rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturowego nowoczesnych społeczeństw. Ten film dokumentalny przedstawia historie pięciu osób ze środowisk migracyjnych: aktor, przedsiębiorca, absolwent studiów doktoranckich, który jest mentorem migrujących profesjonalistów, poeta i aktywista opowiadają o tym, jak przyczyniają się do rozwoju swojego społeczeństwa i domagają się lepszego uznania i akceptacji ludzi, niezależnie od tego, skąd pochodzą.

<https://globalcad.org/en/2022/09/21/voices-in-motion/>